

پایه
دهم

رشته انسانی

مرورنامه
آزمون‌های
تشریحی
سین جیم

۱۴۰۳/۰۸/۲۸

آزمون ۳

مرکز آزمون سین جیم

نام درس	موضوع	صفحه کتاب درسی
فارسی ۱	درس ۲ و ۳ و ۵	۱۸ تا ۴۵
دین و زندگی ۱	درس ۲ و ۳ و ۴	۱۸ تا ۴۹
ریاضی و آمار	فصل ۱ درس ۳ فصل ۲ درس ۱ و ۲	۳۳ تا ۵۵
جامعه‌شناسی	درس ۳ و ۴ و ۵	۱۷ تا ۴۰
جغرافیای ایران	درس ۲ و ۳	۸ تا ۲۱

درس ۲ - از آموختن ننگ مدار

متن

از این درس انتظار می‌رود که دانش‌آموزان محترم به دستور زبان توجه ویژه‌ای داشته باشند، حدود ۰/۵ نمره از مبحث حذف فعل در آزمون نهایی حتماً سؤال خواهند داشت.
ضمناً کنایه‌های موجود در درس و مفاهیم موجود در متن درس نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

◆ معنی واژگان مهم درس:

- **عَمَله:** جمع عامل: کارگران - (به جمع بودن واژه توجه مضاعفی داشته باشید).
- **قربت:** خویشی، خویشاوندی؛ در متن درس منظور «خویشاوند» اتس.
- **محال:** بی‌اصل، ناممکن، اندیشه باطل
- (همچنین به نظر می‌رسد مورد مناسب جهت ۲۵/۰ نمره سؤال تستی از این واژه است)
- **نموده:** نشان داده، ارائه کرده، آشکار کرده

◆ املائی مهم درس:

مستغنی و بی‌نیاز - محال و بی‌اصل - حق و باطل - قربت و خویشاوند - مولع و حریص - حرمت - طاقت و احترام

به معانی مفتلف «داد» (عدل و ارائه دادن) و «نهار» (ذات و قرار داد (بمعنای فعل)) توجه کنید.

◆ مفهوم کلی درس:

- توصیه به نیکوکاری و عدم دورویی
- توصیه به اجرای عدالت و حق
- اشاره به ناپایداری دنیا
- لزوم درد دل گفتن به درد آشنا
- توجه به این که در دنیا غم و شادی در کل وجود ندارد، زیرا هر چه در دنیا ناپایدار است (فعل کودکان است)
- اشاره به چرخه ناامیدی و امید ← ناامیدی همیشه به امید ختم می‌شود و بالعکس
- اشاره به احترام به نزدیکان و خویشاوندان و نیکی به آنها
- توصیه به دوری از عشق زیاد (زیرا عشق زیاد قدرت تشخیص را از انسان می‌گیرد).

◆ کنایه مهم درس:

- ۱ «گندم نمای جو فروش بودن» کنایه از «دو رو بودن»
- ۲ «داد از خویش دادن» کنایه از «حق چیزی را ادا کردن و اجرای عدل»
- ۳ «تیمار کسی را داشتن» کنایه از «غمخواری و محافظت از کسی»
- ۴ «از حال و نهاد گردیدن» کنایه از «از کوره در رفتن»

◆ دستور زبان:

حذف فعل به قرینه لفظی
حذف فعل به قرینه معنوی } حذف فعل

- ✓ حذف فعل به قرینه لفظی یعنی فعل را حذف کنیم، زیرا مانند آن در جمله یا جملات قبلی یا بعدی وجود دارد.
- ✓ حذف فعل به قرینه معنوی یعنی فعل را حذف کنیم و مانند آن در جملات قبلی یا بعدی وجود نداشته باشد.

اکثراً این نوع حذف در موارد زیر رخ می‌دهد:

- ۱- **شکرگزاری:** شکر خدا را که در پناه حسینم
شکر خدا را (می‌کنم / ادا می‌کنم / می‌گزارم / ...) که در پناه حسینم.
- ۲- **منادا:** در همهٔ مناداها (با تو هستم) محذوف داریم.
سعدی چو جورش می‌بری نزدیک او دیگر مرو
سعدی (با تو هستم) چو جورش می‌بری ...
- ۳- **قسم:** به خدا که در دو عالم اثر از فنا نماند
به خدا (قسم می‌خورم) که در دو عالم اثر از فنا نماند.
- ۴- **حذف فعل کمکی در افعال ماضی نقلی، بعید و التزامی:**
علی به خانه رفته سپس نشست.
علی به خانه رفته (است) سپس نشست (است)

درس ۳ - پاسداری از حقیقت

مشاوره

توضیحات ابتدای درس در صفحهٔ «گونه‌شناسی» که تعریف ادبیاتِ پایداری است بسیار مهم است. در این درس آرایه حسن تعلیل آورده شده است، به مثال‌های کتاب در این مورد توجه ویژه‌ای داشته باشید.

زیر زره بین

به عنوان مثال: ادبیات پایداری چیست؟

ادبیاتی که فریاد مظلومیت آزادی‌خواهان را به گوش می‌رساند و خواننده را به ایستادگی، مبارزه و سازش‌ناپذیری در برابر ظلم فرا می‌خواند.

♦ واژگان مهم درس:

- حضيض: جای پست در زمین یا پایین کوه
- عامل: حاکم، والی
- غبطه: رشک بردن
- فلق: فجر

♦ واژگان مهم املاي درس:

احترام - شفق - فلق - محراب - رفیع - حضيض - معیار - غبطه - سُخره - ضامن و کفیل - رهگذار

زیر زره بین

به املاي عمارت توجه کنید، این واژه یک هم‌آوا دارد: امارت به ریشهٔ دو واژه که دقت کنید به راحتی به معنای آن پی خواهید برد:

عمارت (عَمَرَ - مثل مهندس عمران) ← آبادانی

امارت (أَمَرَ - مثل امیر، پادشاه) ← پادشاهی

♦ آرایهٔ حسن تعلیل:

هر وقت برای یک پدیدهٔ عادی، منطقی و طبیعی از دلیل غیرعادی و غیرمنطقی و غیرطبیعی و شاعرانه استفاده شود، آرایهٔ حسن تعلیل به کار رفته است.

مثال: تویی دلیل بارش آن ابرها که می‌گیرند.

✓ در این عبارت آرایه حسن تعلیل داریم، زیرا شاعر دلیل بارش را مخاطب خود می‌داند، اما در واقع این‌طور نیست.

مثال: درختان را دوست می‌دارم که به احترام تو قیام کرده‌اند.

✓ آرایه حسن تعلیل در این عبارت وجود دارد، زیرا «درختان به احترام تو قیام» نکرده‌اند و شاعر از دلیل غیرمنطقی برای ایستادن درختان استفاده کرده است.

زیر زره سینه

انتظار می‌رود که سؤال از آرایه حسن تعلیل به شکل «آرایه حسن تعلیل را بیابید و توضیح دهید» بیاید، که در این صورت دانش‌آموزان محترم حتماً باید به دو مؤلفه ذکر شده، یعنی دلیل غیرمنطقی و پدیده طبیعی اشاره بفرمایند و این دو را به هم ارتباط دهند.

◆ مفهوم کلی درس:

- ستایش راه امام حسین (ع) و عزتمندی و آبرو و نجابت او اشاره به این که هر چه در راه امام (ع) باشد، با ارزش است. (شرف المکان بالمکین)
- اشاره به این که امام حسین (ع) و راهش معیار حق و باطل است. (هر کس با او باشد، رستگار است)
- امام حسین (ع) در راه آشکارسازی حقیقت ظلم و بی‌عدالتی کشته شد و بهای این آشکارسازی حقیقت را با خون خود (شهادت) داد.
- راه حضرت در تاریخ ماندگار است و هر کس بخواهد تاریخ را مطالعه کند به داستان وی برمی‌خورد و راستی نیت و مسیر او را درک می‌کند و با فرهنگ سازش‌ناپذیری ایشان آشنا می‌شود.

◆ آیات موجود در درس:

- شرف المکان بالمکین: (ارزش هر جای و جایگاهی به کسی است که در آن قرار گرفته است).
- ✓ مرتبط با: هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم، در حضيض هم می‌توان عزیز بود، از گودال بپرس
- و بَدَلْ مَهْجَمَةً فَبِئْسَ لِيَسْتَنْقِذَ عِبَادَكَ مِنَ الْجَهَالَةِ وَ حَيْرَةِ الضَّلَالَةِ: (او خونش را در راه تو داد تا بندگان را از نادانی و سرگردانی گمراهی نجات دهد).
- ✓ مرتبط با: بر تالابی از خون خویش در گذرگه تاریخ ایستاده‌ای با جامی از فرهنگ و بشریت رهگذار را می‌آشامانی، هر کس را که تشنه شهادت است.

زیر زره سینه

قالب شعر درس «پاسداری از حقیقت» سپید است ← شعر سپید گونه‌ای از شعر معاصر است که آهنگ دارد، اما وزن عروضی ندارد و جای قافیه‌ها در آن مشخص نیست.

◆ حسن تعلیل‌های موجود در متن:

- شفق، آینه دار نجابت
- ✓ یعنی آسمان به این دلیل قرمز می‌شود تا نجابت را (شهادت محترمانه‌ات را) به همگان بنماید.
- فلق محرابی که تو در آن نماز صبح شهادت گزارده‌ای
- ✓ آسمان این دلیل صبح می‌شود که تو نماز صبح شهادت در آن بخوانی
- درختان را دوست می‌دارم که به احترام تو قیام کرده‌اند. (توضیح دادیم.)

زیر زره بین

آرایه‌های تناقض موجود در درس نیز اهمیت بالایی برخوردار است. هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم. گودال نماد ذلت است، گودالی که رفیع باشد، آرایه تناقض دارد. در حقیض هم می‌توان عزیز بود. در ذلت عزیز بودن آرایه تناقض دارد.

فارسی

درس ۵ - بیداد ظالمان

مشاوره

این درس از ارزش محتوایی بالایی برخوردار است، مفاهیم استعاری و مجازی موجود در این درس به شکل قابل توجهی مهم‌اند، کنایه‌های موجود در درس قابل توجه‌اند.

◆ مفهوم کلی درس:

- ستم به سر می‌آید و ظلم بیدادگران بالاخره تمام می‌شود.
- دنیا همیشه به یک رو نمی‌ماند و دوران شما تمام و نابود می‌شود.

تشبیه‌های مهم درس

بوم محنت ← اندوه به جغد تشبیه شده است.

آب اجل ← مرگ مانند آب است.

تیر جور ← ستم به تیر شبیه شده است.

چوپان گرگ طبع ← چوپان مانند گرگ است

استعاره‌های مهم درس

شیران: استعاره از دلیران

سگان: استعاره از مزدوران ستمگر

شمع: استعاره از انسان‌ها / زندگی انسان‌ها

چراغدان: استعاره از زندگی و وجود

کاروانسرا: استعاره از دنیا

کاروان: استعاره از عمر

رمه: استعاره از توده مردم

چوپان: استعاره از کارگزاران ستمگر

زیر زره بین

فعل «کشت» و مصدر «کشتن» هم می‌تواند برای انسان استفاده شود و هم برای شمع و چراغ.

زیر زره بین

در این درس به دو آیه از قرآن اشاره شده است:

۱- الدهر یومان، یوم لک و یوم علیک

یعنی زندگی دو روز است، روزی با تو است و روزی علیه تو.

اشاره به بیت «ای مفتخر به طالع مسعود خویشتن / تاثیر اختران شما نیز بگذرد»

درس: ۲، ۳ و ۵

صفحات: ۱۸ تا ۴۵

۲- کل نفس ذائقة الموت

یعنی هر کس چشیده مرگ است و همه بالاخره می‌میرند.

اشاره به بیت «آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام / بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد»

◆ کنایه مهم درس:

- مرگ بر جان کسی گذشتن: فرا رسیدن مرگ
- گلوگیر بودن: نابودکننده و خفه‌کننده بودن
- باد بر شمع و چراغ وزیدن: مرگ و نابودی
- تأثیر اختران شما نیز بگذرد: دوران خوش شما نیز تمام می‌شود
- سختی کمان: توان و زورمندی
- گرگی: ستمگری و درندگی

توجه داشته باشید که «چوپان گرگ طبع» آرایه تناقض دارد زیرا دو پدیده متضاد در یک مفهوم گنجانده شده است.

مقارم

درس ۱، ۲ و ۳ دینی دهم به صورت مشترک، در امتحان نهایی خرداد، دارای ۳ نمره است که در خرداد ۱۴۰۳، درس ۲ دارای ۱ نمره بود و درس ۳ دارای ۱ نمره بود و درس ۴ و ۵ دینی دهم به صورت مشترک، در امتحان خرداد، دارای ۲/۵ نمره است که در خرداد ۱۴۰۳، درس ۴ دارای ۱ نمره بود و پیش‌بینی می‌شود که امسال هم (خرداد ۱۴۰۴) از درس ۲، ۱ نمره و از درس ۳، ۱ نمره و درس ۴، ۱ نمره در آزمون نهایی سوال طرح بشود.

مشاوره

برای خوندن این درس، باید ابتدا به مفاهیم اولیه درسنامه و مرورنامه مسلط شیم و بعداً با حل نمونه سؤالات و گرفتن امتحان از خود، به هدف نهاییمون که کسب نمره کامل در این درسه، برسیم. نکته تکمیلی این که، درس دینی جزو دروس مروری هست اگر به طور مستمر، این درس رو نخونیم، از یادمون میره و زحمتمون هدر میشه. پس لطف کنید به جای مثلاً مطالعه ۶۰ دقیقه‌ای در هفته، هر روز ۱۰ دقیقه مطالعه کنیم ...

درس ۲ دین و زندگی رشته انسانی پایه دهم - پر پرواز

◆ قرب الهی:

- گام برداشتن به سوی هدف خلقت انسان (قرب الهی)
- باعث رشد و کمال و در نتیجه رستگاری می‌شود.
- ✓ اولین قدم در مسیر قرب الهی: شناخت انسان (خودشناسی):
- ۱] شناخت سرمایه‌ها، توانایی‌ها و استعدادها
- ۲] شناخت موانع حرکت انسان
- ✓ سودمندترین دانش‌ها = خودشناسی

شاهد عینی

خرداد ۱۴۰۳ (رشته انسانی): اولین گام برای حرکت انسان در مسیر رشد و کمال کدام است؟

پاسخ: شناخت انسان و یا خودشناسی (بارم این سؤال در نهایی ۵/۰)

زیر زره بین

از این قسمت به نظر بنده یا در امتحان نهایی یا در شبه‌نهایی‌هایی که در اردیبهشت برگزار می‌شود، سؤال طرح می‌شود تحت عناوین زیر:

عنوان یک: خودشناسی یعنی چه؟

عنوان دو: سودمندترین دانش‌ها کدام است؟

عنوان سه: شناخت سرمایه‌ها و توانایی‌های انسان، چیست؟

و ...

گرامی داشتن انسان توسط خداوند: ✓

فائل شدن جایگاه ویژه در نظام هستی

کرامت بخشیدن به انسان

دادن نعمت‌های مادی و معنوی و توانایی بهره‌مندی از آنها

عوامل بسیار مهم برای حرکت به سوی هدف: ✓

شناخت انسان و سرمایه‌هایش

بهره‌گیری از این سرمایه‌ها

زیر زره سپین

از این قسمت به نظر بنده یا در امتحان نهایی یا در شبه‌نهایی‌هایی که در اردیبهشت برگزار می‌شود، سؤال طرح می‌شود تحت عناوین زیر:

عنوان یک: گرامی داشته شدن انسان در نظام هستی، چه مفهومی را به ذهن ما متبادر می‌سازد؟

عنوان دو: فائل شدن جایگاه ویژه خداوند در نظام هستی برای انسان، یعنی چه؟

و ...

♦ سرمایه‌های انسان:

♦ عقل:

- تعقل و تفکر، نیروی اندیشه، دریافت حقایق، قوه تشخیص، دوری از جهل و نادانی
- ✓ آیه: «و می‌گویند: اگر ما گوش شنوا داشتیم یا تعقل می‌کردیم، در میان دوزخیان نبودیم.» (ملک ۱۰)
- ترجمه: آن‌ها هنگامی که مردم را به نماز فرا می‌خوانید، آن را به مسخره و بازی می‌گیرند؛ این به خاطر آن است که آن‌ها گروهی هستند که تعقل نمی‌کنند. (مائده ۸۵)

زیر زره سپین

از این قسمت به نظر بنده یا در امتحان نهایی یا در شبه‌نهایی‌هایی که در اردیبهشت برگزار می‌شود، سؤال طرح می‌شود تحت عناوین زیر:

عنوان یک: سرمایه عقل را توضیح دهید.

عنوان دو: دوری از جهل، به کدام سرمایه انسان اشاره دارد؟

عنوان سه: تشخیص دادن حق از باطل، به کدام سرمایه انسان اشاره دارد؟

عنوان چهار: در آیه: «و می‌گویند اگر ما گوش شنوا داشتیم یا تعقل می‌کردیم، در میان دوزخیان نبودیم»، دو سرمایه انسان بیان شده است. آن دو را نام ببرید.

و ...

♦ اراده و اختیار:

- انتخاب، مسئول سرنوشت خویش بودن، برگزیدن رستگاری و دوری از شقاوت
  - آیه: «إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا» (انسان ۳)
  - ترجمه: ما راه را به او نشان دادیم یا سپاسگزار خواهد بود و یا ناسپاس.
- پیام‌ها:** ✓

- لازمه مختار آفریدن انسان، هدایت الهی است.
- انسان در انتخاب راه رستگاری یا شقاوت، اختیار دارد.
- انسانی که راه هدایت را ببیند و قبول نکند، ناسپاس است.
- پذیرش هدایت الهی، مصداق سپاسگزاری است.

♦ سرشت خدا آشنا:

- خداوند گرایش به خود را در وجود انسان قرار داد.
  - هرکس در خود می‌نگرد و یا به تماشای جهان می‌نشیند، خدا را می‌یابد و محبتش را در دل احساس می‌کند.
  - حدیث امام علی (ع): «هیچ چیزی را مشاهده نکردم، مگر این که خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم.»
- پیام‌ها: ✓
- شهود خداوند نیاز به مشاهده آیات و نشانه‌های او دارد.
  - سرشت انسان با خدا احساس آشنایی می‌کند.
  - گاهی غفلت‌ها سبب دوری ما از او و فراموشی یاد او می‌شود، ولی باز که به خود بازمی‌گردیم، او را در کنار خود می‌یابیم و می‌گوییم.

شاهد عینی

خرداد ۱۴۰۳ (رشته ریاضی و تجربی): خدا را در تماشای جهان یافتن و محبت او را در احساس کردن، نتیجه سرشت خدا آشنای انسان است. (صحیح - غلط)

پاسخ: صحیح (بارم این سؤال در نهایی ۰/۵)

✓ شعر:

- «دوست نزدیک‌تر از من به من است/ وین عجب‌تر که من از وی دورم/ چه کنم با که توان گفت که او/ در کنار من و من مهجورم»

✓ پیام‌ها:

- نزدیکی انسان به خدا اشاره به سرشت خدا آشنا و فطرت خداجوی او دارد که پس از غفلت و فراموشی نیز خدا را می‌یابد.
- نزدیکی ما به خدا یک نزدیکی حقیقی و قرب وجودی است، نه نزدیکی مکانی.

♦ گرایش به خیر و نیکی:

- گرایش به فضیلت‌های اخلاقی، بیزاری از رذیلت‌های اخلاقی
- ✓ آیه: «وَوَيْسٌ وَالنَّفْسِ وَ مَا سَوَّاهَا فَالْتَمَهَا فُجُورًا وَ تَقْوَاهَا» (شمس ۷ و ۸)
- ترجمه: سوگند به نفس و آن که سامانش بخشید و آن‌گاه بدکاری‌ها و تقوایش را به او الهام کرد.

✓ پیام‌ها:

- سوگند به جان آدمی و خدا، نشان از عظمت آن‌هاست.
- دریافت خیر و نیکی، پس از آراسته شدن نفس صورت گرفته است.
- دوست داشتن فضائل اخلاقی و بیزاری از رذایل اخلاقی، درون فطرت انسان است.

شاهد عینی

خرداد ۱۴۰۳ (رشته انسانی): آیه شریفه: «و نفس و ما سواها فالتمها فجورها و تقواها: آن‌گاه بدی‌ها و تقوایش را به او الهام کردیم»، بیانگر کدام یک از سرمایه‌های وجودی انسان است؟

پاسخ: شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن (بارم این سؤال در نهایی ۰/۵)

♦ نفس لوامه (وجدان اخلاقی):

- به سبب گرایش به نیکی‌ها (علت)، واکنش سرزنش‌کننده و ملامت‌گر انسان پس از ارتکاب گناه برای جبران آن است (معلول) که خداوند به آن سوگند خورده است.
- ✓ آیه: «وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ» (قیامت ۲)
- ترجمه: و سوگند به نفس ملامت‌کننده.
- نشان از عظمت داشتن نفس به سبب قسم خداوند به آن.

شاهد عینی

خرداد ۱۴۰۳ (رشته ریاضی و تجربی): اصطلاح نفس لوآمه را تعریف کنید.

پاسخ: وجدان یا نفس سرزنشگر درونی که انسان را هنگام آلوده شدن به گناه، مورد سرزنش قرار می‌دهد. (بارم این سؤال در نهایی ۰/۵)

◆ راهنمایان الهی:

- پیامبران و پیشوایان با کتاب الهی، برای نشان دادن راه سعادت و کمک کردن به انسان در پیمودن راه حق.

◆ هماهنگی هدف و سرمایه:

- هر چه سرمایه‌ها افزون گردد، هدف‌های بزرگ‌تری را می‌توان مد نظر قرار داد.
- عقل: منع از خوشی‌های زودگذر با دوراندیشی
- وجدان: بازداشتن از راحت طلبی توسط با محکمه‌ها

◆ موانع رسیدن به هدف (عوامل سقوط)

◆ نفس اماره:

- عامل درونی، فرمان دهنده به سوی بدی‌ها، دعوت‌کننده به گناه برای لذت‌های زودگذر دنیایی، مانع پیروی از عقل و وجدان.
- حدیث امام علی (علیه السلام): «دشمن‌ترین دشمن تو همان نفسی است که در درون توست.»

✓ پیام‌ها:

- عداوت حداکثری نفس اماره با انسان به دلیل درونی و نامحسوس بودن آن است.
- نفس اماره انسان، عامل درونی دعوت به گناه است که طغیان‌گر و فرمان‌دهنده به بدی‌هاست.

زیر زره سینه

از این قسمت به نظر بنده یا در امتحان نهایی یا در شبه‌نهایی‌هایی که در اردیبهشت برگزار می‌شود، سؤال طرح می‌شود تحت عناوین زیر:

عنوان یک: نفس اماره را تعریف کنید.

عنوان دو: نفس اماره چه کاری انجام می‌دهد؟

عنوان سه: عاملی که مانع پیروی عقل و وجدان انسان می‌شود، چه نام دارد؟

عنوان چهار: فرمایش امام علی علیه السلام درباره ی نفس اماره را بیان کنید؟

و ...

◆ شیطان:

- عامل بیرونی، برتر دانستن از آدمیان، سوگند برای فریب انسان (فرزندان آدم)
- کار شیطان: وسوسه کردن و فریب دادن (خود ما هستیم که اجازه وسوسه و فریب دادن به او می‌دهیم).
- در روز قیامت که فرصتی برای توبه نمانده، به اهل جهنم می‌گوید:
- خداوند به شما وعده حق داد، اما من به شما وعده‌ای دادم و خلاف آن عمل کردم. البته من بر شما تسلطی نداشتم (اشاره به سرمایه اختیار)، فقط شما را به گناه دعوت کردم. این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید (اشاره به سرمایه اختیار). امروز خود را سرزنش کنید نه مرا. (اشاره به نتیجه بهرمندی از سرمایه اختیار) نه من می‌توانم به شما کمکی کنم و نه شما می‌توانید مرا نجات دهید. (اشاره به نبودن اختیار برای جن و انس و شیطان در قیامت)

✓ پیام‌ها:

- مقصر ارتکاب گناه خود انسان است.
- شیطان از انسان سلب اختیار نمی‌کند.
- سرزنش کردن خود در قیامت، ملزوم (معلول) استفاده نادرست از اختیار در دنیا در مقابل دعوت شیطان به گناه است.

از این قسمت به نظر بنده یا در امتحان نهایی یا در شبه‌نهایی‌هایی که در اردیبهشت برگزار می‌شود، سؤال طرح می‌شود تحت عناوین زیر:

عنوان یک: عاملی بیرونی دعوت به گناه چه نام دارد؟

عنوان دو: عاملی که ما را وسوسه و فریب می‌دهد، چه نام دارد؟

عنوان سه: کار شیطان چیست؟

عنوان چهار: قسم انسان چیست؟

عنوان پنج: پندار شیطان را بیان کنید.

عنوان شش: شیطان در روز قیامت که فرصتی برای توبه باقی نمانده است، به انسان چه می‌گوید؟

عنوان هفت: عبارت قرآنی که از قول شیطان بیان شده است که: «... نه من می‌توانم به شما کمک کنم و نه شما می‌توانید مرا نجات

دهید»، چه مفهومی را بیان می‌کند؟

و ...

✓ راه‌های فریب دادن شیطان طبق آیات قرآن:

۱ غافل کردن از خدا و یاد او

۲ زیبا و لذت‌بخش نشان دادن گناه

۳ سرگرم کردن به آرزوهای سراب گونه‌ی دنیایی

۴ ایجاد کینه و دشمنی (عداوت) میان مردم

✓ آیه: «شیطان می‌خواهد به وسیله‌ی شراب و قمار، در میان شما عداوت و کینه ایجاد کند و شما را از یاد خدا و نماز بازدارد.»

(مائده ۹۱)

✓ پیام‌ها:

- یکی از مضرات شراب و قمار، ایجاد اختلاف و دشمنی میان مردم است که شیطان از آن، جهت فریب مردم استفاده می‌کند.
- شیطان که سوگند یاد کرده است که فرزندان آدم را فریب دهد و از رسیدن به بهشت بازدارد، سعی می‌کند با بازداشتن انسان از یاد خدا و عامل آن که نماز است، حیلۀ خود را عملی کند.

• این آیه با آیه «و اقم الصلاة ان الصلاة تنهى عن الفحشاء و المنکر و لذكر الله اکبر ...» ارتباط دارد. (درس ۱۰ دهم)

✓ آیه: «و شیطان، هر کاری را که [گناهکاران] می‌کردند، در نظرشان زینت داد.» (انعام ۴۳)

✓ پیام‌ها:

- یکی از راه‌های فریب شیطان، زیبا نشان دادن گناه، (نه دنیا) است.
- این آیه با آیه «... شیطان اعمال زشتشان را در نظرشان زینت داده ...». ارتباط دارد. (درس ۲ دهم)
- ✓ آیه: «کسانی که بعد از روشن شدن هدایت بر آن‌ها، پشت به حق کردند، شیطان اعمال زشتشان را در نظرشان زینت داده و آنان را با آرزوهای طولانی فریفته است.» (محمد ۲۵)

✓ پیام‌ها:

- پشت کردن به حق با وجود هدایت الهی و ارتداد از دین حق، ناسپاسی به نعمت هدایت و عملی شیطانی است.
- از راه‌های فریب شیطان، به ویژه برای روی گردانان از حق، تزئین (زینت دادن) اعمال زشت (گناهان) است.
- راه فریب دیگر شیطان، سرگرم کردن انسان به آمل و آرزوهای طویل است.
- این آیه با آیه «و شیطان هر کاری را که [گناهکاران] می‌کردند، در نظرشان زینت داد.»

درس ۳ دین و زندگی رشته انسانی پایه دهم - خود حقیقی

- انسان سرمایه‌هایی دارد که او را از سایر موجودات جدا می‌سازد.
- حرکت انسان را به سوی کمال را متمایز می‌کند.

♦ جسم و روح:

- با توجه به آیات قرآن، انسان از دو بعد جسمانی و روحانی تشکیل شده است.

۱] بُعد جسمانی

- مادی
- غیر مجرد
- دائماً در حال تجزیه، تحلیل، تغییر و دگرگونی
- فرسوده و متلاشی می‌شود.

۲] بُعد روحانی

- غیر جسمانی
- غیر مادی
- مجرد
- تجزیه و تحلیل نمی‌پذیرد،
- بعد از مرگ باقی می‌ماند،
- آگاهی و حیاتش را از دست نمی‌دهد.
- متلاشی نمی‌شود.

♦ ثابت بودن «خود»:

- هر کسی درک روشنی از «خود» دارد و در اثبات وجود چیزی که از آن به «من» تعبیر می‌کند، نیاز به استدلال ندارد.
- شکل و قیافه و اندام بدن ما در طول زندگی در حال تغییر است.
- اما خود انسان که به «من» تعبیر شده است، همیشه ثابت است.
- اگر «شخصیت» یا «من» به جسم وابسته باشد، در طول دوران عمر بارها عوض می‌شود، ولی «من» انسان ثابت می‌ماند و انسان خود را عامل کارهایی که در طول سالیان انجام داده، می‌داند.
- قوانین و مقررات بر پایه پذیرش این «من ثابت» شکل می‌گیرد.
- ثبات هویت و شخصیت ما ناشی از اندام‌های ما نیست.

شاهد عینی

خرداد ۱۴۰۳ (رشته انسانی): خود حقیقی، چگونه با موضوع قضاوت قاضی در دادگاه ارتباط پیدا می‌کند؟

پاسخ: قوانین و مقررات جامعه و روابط بین افراد نیز بر پایه پذیرش من ثابت بنا شده‌اند. اگر کسانی را که بیست سال پیش به جنایتی دست زده‌اند و اکنون دستگیر شده‌اند، محاکمه و مجازات می‌کنیم. بدان جهت است که آنان را همان انسان بیست سال پیش می‌دانیم گرچه سنی از آنان گذشته و ظاهرشان تغییر کرده است. (بارم این سؤال در نهایی ۱)

♦ خواب و رویا:

- برخی از خواب‌ها و رویاهای ما از حوادث گذشته یا رویدادهای آینده حکایت می‌کند یا نشان دهنده مکان یا زمانی که هرگز در آن مکان و زمان نبوده‌ایم و بعدها به آن جا می‌رویم.
- به این گونه خواب‌ها، رویای صادق گفته می‌شود.
- در رویای صادق انسان از ظرف مکان و زمان خود خارج می‌شود و به زمانی در گذشته و یا در آینده می‌رود.
- نمونه‌ای از رویای صادق در قرآن، ماجرای حضرت یوسف علیه السلام است.

نتیجه:

- ما غیر از بعد جسمانی، بعد دیگری که در فرهنگ دینی به «روح» تعبیر می‌شود، داریم.
- بعد روحانی به ما توانایی انتخاب و تصمیم‌گیری می‌دهد.
- بعد روحانی دنبال کمالات نامحدود است.
- بعد روحانی به ما توانایی درک واقعیت و تفکر و اندیشه را می‌دهد.
- بعد روحانی فضیلت‌ها و رذیلت‌های اخلاقی را کسب می‌کند.
- اثر درک فضیلت‌های اخلاقی: مقرب درگاه خداوند و فرشتگان شدن
- اثر درک رذیلت‌های اخلاقی: سقوط تا اعماق جهنم

درس ۴ دین و زندگی رشته انسانی پایه دهم – پنجره‌ای رو به روشنایی

♦ ابعاد انسان:

- انسان فرصت محدودی برای رسیدن به هدف دارد که با مرگ پایان می‌یابد.
- انسان را از مرگ گریزی نیست و در یکی از مراحل زندگی، مرگ به سراغش می‌آید.
- پرسش اساسی سرنوشت‌ساز و فراگیری که در طول تاریخ ذهن عموم انسان‌ها را به خود مشغول کرده است: (چیستی مرگ و آینده انسان پس از آن)

♦ ابعاد انسان با دقت در آیات مربوط به آفرینش انسان:

۳ بعد جسمانی

- مادی
- غیر مجرد
- دائماً در حال تجزیه، تحلیل، تغییر و دگرگونی
- فرسوده و متلاشی می‌شود.

۴ بعد روحانی

- غیر جسمانی
- غیر مادی
- مجرد
- تجزیه و تحلیل نمی‌پذیرد،
- بعد از مرگ باقی می‌ماند،
- آگاهی و حیاتش را از دست نمی‌دهد.
- متلاشی نمی‌شود.

زیر زرهین

از این قسمت به نظر بنده یا در امتحان نهایی یا در شبه‌نهایی‌هایی که در اردیبهشت برگزار می‌شود، سؤال طرح می‌شود تحت عناوین زیر:

عنوان یک: ویژگی‌های بعد روحانی را بنویسید.

عنوان دو: ویژگی‌های بعد جسمانی را بنویسید

عنوان سه: با توجه به ..... می‌فهمیم که انسان دارای دو بعد روحانی و جسمانی است.

(۱) آفرینش انسان (۲) جهان خلقت و پیرامون انسان

و ...

♦ دیدگاه اعتقاد به معاد (الهیون):

- مرگ پایان بخش زندگی انسان نیست؛
- پلی است برای انتقال از یک مرحله هستی (دنیا) به هستی بالاتر (آخرت)؛
- غروبی است برای جسم و طلوعی درخشان تر برای روح انسان.
- ✓ حدیث پیامبر (صلی الله علیه و آله): «برای نابودی و فنا خلق نشده‌اید، بلکه برای بقا آفریده شده‌اید و با مرگ، تنها از جهانی به جهان دیگر منتقل می‌شوید.»
- ✓ پیام‌ها:
- انسان‌ها برای که زندگی حقیقی است و به تعبیر قرآن «الْحَيَوَان» نام دارد، آفریده شده‌اند و در وجود خود، گرایش به بقاء و جاودانگی دارند و از فنا و نابودی گریزان‌اند.
- در دیدگاه معتقدان به معاد، مرگ پلی است که انسان را از جهانی به جهان دیگر منتقل می‌کند و این حدیث با فرمایش امام حسین (علیه السلام) که خطاب به یارانش فرمود: «مرگ چیزی نیست، مگر پلی ...» مرتبط است.
- ✓ حدیث پیامبر (صلی الله علیه و آله): «باهوش‌ترین مؤمنان چه کسانی هستند؟»
- ✓ «آنان که فراوان به یاد مرگ هستند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند.»
- ✓ پیام‌ها:
- یاد معاد و روز حساب از نشانه‌های هوشمندی، ذکاوت و زیرکی افراد است.
- معتقدان به معاد، در اثر بسیار یادکردن از مرگ، آمادگی بهتری برای جهان آخرت پیدا می‌کنند.

زیر زره سینه

از این قسمت به نظر بنده یا در امتحان نهایی یا در شبه‌نهایی‌هایی که در اردیبهشت برگزار می‌شود، سؤال طرح می‌شود تحت عنوان زیر:

عنوان یک: چه کسانی باهوش‌ترین مؤمنان هستند؟

و ...

- ✓ حدیث پیامبر (صلی الله علیه و آله): «النَّاسُ نِيَامٌ فَإِذَا مَاتُوا انْتَبَهُوا»
- ترجمه: مردم در این دنیا در خوابند، هنگامی که بمیرند، بیدار می‌شوند.
- ✓ پیام‌ها:
- زندگی دنیوی همچون خوابی کوتاه و گذرا است و زندگی حقیقی در جهان دیگر معنا می‌یابد.
- باقی بودن روح پس از مرگ و افزایش آگاهی و حیات آن در برزخ برداشت می‌شود.
- ✓ آیه: «وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ» (عنکبوت ۶۴)
- ترجمه: این زندگی دنیا، جز سرگرمی و بازی نیست و سرای آخرت زندگی حقیقی است، اگر می‌دانستند.
- ✓ پیام‌ها:
- ✚ تعریف قرآن از دنیا: لهو و لعب
- ✚ تعبیر قرآن از آخرت: زندگی حقیقی
- ✚ مقایسهٔ چهرهٔ ملکی دنیا و ملکوتی آخرت
- ✚ عامل دل‌نستن به دنیای بازیچه، دانستن دائمی این نکته است که: آخرت یک زندگی حقیقی است.
- ✚ تجسم حقیقت اعمال دنیایی انسان، در آخرت است.

زیر زره سینه

از این قسمت به نظر بنده یا در امتحان نهایی یا در شبه‌نهایی‌هایی که در اردیبهشت برگزار می‌شود، سؤال طرح می‌شود تحت عناوین زیر:

عنوان یک: مطابق آیات قرآن، زندگی در دنیا به چه چیزی تشبیه شده است؟

عنوان دو: مطابق آیات قرآن، زندگی در آخرت به چه چیزی تشبیه شده است؟

عنوان سه: آیه شریفه: «و ما هذه الحياه الدنيا الا لهو و لعب ...» به کدام گزینه ارتباط دارد؟

۱- معتقدین به معاد

۲- منکرین معاد

و ...

♦ پیامدهای اعتقاد به معاد:

۱- خروج زندگی از بن بست و باز شدن پنجره امید و روشنایی به روی انسان، داشتن نشاط، انگیزه کار و فعالیت، انرژی فوق العاده، همت خستگی ناپذیر، لذت بردن از کار تلاش برای زیبا ساختن آخرت

• علت این شور نشاط این است که انسان معتقد به معاد می‌داند که هیچ کار نیک او بی‌پاداش نمی‌ماند و حتی اگر ظلمی به او شود و نتواند داد خود را بستاند، خداوند ظالمان را در آخرت به سزای اعمالشان می‌رساند.

(عدل الهی: مرتبط با آیه «ام نجعل الّذین آمنوا و عملوا الصّالحات کالمفسدین فی الارض ام نجعل المتّقین کالفجّار») (درس ۴ دهم)

۲- نترسیدن از مرگ (علت) که موجب:

• آمادگی برای فداکاری در راه خدا (معلول)،

• آسان‌تر شدن دفاع از حق و مظلوم (معلول)،

• رسیدن شجاعت به مرحله عالی (معلول) می‌شود.

• شهادت طلبی در صورت ذلت بار بودن زندگی (معلول).

• ناگوار ندانستن مرگ به دلیل دل ناسپردن به زندگی دنیا.

• ناگوار دانستن مرگ برای کسانی که:

۱- زندگی را محدود به دنیا می‌بینند.

۲- با کوله‌باری از گناه با آن مواجه می‌شوند.

• خداپرستان حقیقی درخواست مرگ نمی‌کنند؛ بلکه درخواست عمر طولانی می‌کنند برای:

۱- ملاقات خدا با اندوخته‌ای کامل‌تر

۲- رسیدن به درجات برتر بهشت با تلاش در راه خدا و خدمت به خلق خدا

✓ آیه: «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحاً فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ» (مائده ۶۹)

• ترجمه: هر کس به خدا و آخرت ایمان آورد و کارهای نیک انجام دهد، پس ترسی بر ایشان نیست و اندوهگین نمی‌شوند.

• نترسیدن از مرگ و نداشتن اندوه، معلول ایمان به خدا و آخرت و انجام کارهای نیک (علت) است.

• ایمان همراه با عمل صالح، به انسان شجاعت و شور و نشاط و انگیز می‌بخشد.

• عبارت «و لا هم یحزنون»: پیامد اول اعتقاد به معاد (خروج زندگی از بن بست و باز شدن پنجره امید و روشنایی به روی انسان)

• عبارت «فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ»: پیامد دوم اعتقاد به معاد (نترسیدن خداپرستان از مرگ)

شاهد عینی

خرداد ۱۴۰۳ (رشته ریاضی و تجربی): خداپرستان حقیقی چگونه در دنیا زندگی می‌کنند؟

۱- زیبا زندگی می‌کنند اما به آن دل نمی‌سپزند.

۲- به دنیا بی‌رغبتند و فقط به آخرت توجه دارند.

۳- تمام تلاش خود را فقط برای آباد کردن دنیا به کار می‌برند.

پاسخ: گزینه ۱ (بارم این سؤال در نهایی ۰/۵)

✓ حدیث امام حسین (ع) خطاب به یزیدیان:

«من مرگ را جز سعادت، و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی‌بینم.»

✓ پیام‌ها:

• انسان معتقد به معاد، آن‌گاه که زندگی دنیا را ذلیلانه و فداکاری در راه خدا را ضروری بباید، به استقبال شهادت می‌رود و با شهادت خود، راه آزادی انسان‌ها را هموارتر می‌سازد.

- عامل سعادت یافتن مرگ و شهادت طلبی، ذلت بار یافتن زندگی در برابر ظالمان است.
- این حدیث با آیه «... فَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ» و حدیث «مرگ چیزی نیست، مگر پلی ...» از جهت اشاره به نهراسیدن معتقدان معاد از مرگ، مرتبط است.

✓ حدیث امام حسین (ع) خطاب به یاران:

«مرگ چیزی نیست مگر پلی که شما را ساحل سختی‌ها به ساحل سعادت عبور می‌دهد. پس کدام یک از شما کرامت دارد که از زندان به قصر منتقل شود؟»

✓ پیام‌ها:

- ۱- مرگ در دیدگاه معتقدان به معاد، مانند پلی است که انسان را از یک مرحله هستی (دنیا) به هستی بالاتر (آخرت) منتقل می‌کند.
- ۲- امام حسین (ع) با طرح استفهام انکاری و تشبیه دنیا به زندان و تمثیل آخرت به قصر، مطلوب و دوست داشتنی‌تر بودن زندگی آخرت را به یارانش تعلیم می‌دهد.
- ۳- این حدیث با آیه «... فَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ» و حدیث «من مرگ را جز سعادت ... نمی‌بینم» مرتبط است.

شاهد عینی

خرداد ۱۴۰۳ (رشته انسانی): این فرمایش امام حسین علیه السلام که من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی‌بینم، به کدام یک از آثار اعتقاد به معاد اشاره دارد؟

پاسخ: ترسی از مرگ ندارند و همیشه آماده فداکاری در راه خدا هستند. (نترسیدن خداپرستان از مرگ) (بارم این سؤال در نهایی ۵/۰)

♦ دیدگاه انکار معاد (مادیون):

- حقیقت انسان جسم و تن اوست.
- پرونده انسان با مرگ برای همیشه بسته شده و رهسپار نیستی می‌شود.
- ✓ آیه: «وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ» (جائیه ۲۴)
- ترجمه: کافران می‌گویند: زندگی و حیاتی جز همین زندگی دنیایی ما نیست. همواره (گروهی از ما) می‌میریم و (گروهی دیگر) زنده می‌شویم و ما را فقط گذشت روزگار نابود می‌کند البته این سخنی است که از روی علم نمی‌گویند، بلکه فقط ظن و خیال آنان است.
- ✓ پیام‌ها:

- مادیون و منکران معاد، زندگی را منحصر و محدود به دنیا می‌بینند و تنها عامل نابودی خود را گذشت روزگار (دهر) می‌دانند.
- سخن منکران معاد (کافران)، مبنای علمی ندارد و از روی گمان است.
- عبارت «نَمُوتُ وَنَحْيَا» به تداوم نسل اشاره دارد و این آیه بیان گر دیدگاه انکار معاد است.

♦ پیامد های انکار معاد:

- ۱- انسانی که بی‌نهایت طلب است و میل به جاودانگی دارد، می‌کوشد راه فراموش کردن و غفلت از آینده تلخ را با سرگرم کردن خود، پیش بگیرد.
- عاقبت: فرورفتن در گرداب آلودگی‌ها
- ۲- گروهی که نمی‌توانند فکر مرگ را از ذهن خود بیرون کنند، همین زندگی چندروزه دنیا برایشان بی‌ارزش می‌شود و به یأس، ناامیدی، کناره گیری از دیگران، بیماری‌های روحی و سرگردانی دچار می‌شود.
- گروهی که معاد را قبول دارند، اما به آن ایمان و باور قلبی ندارند؛ زندگی و رفتارشان تفاوتی با منکران معاد ندارد.
- این گروه با فرورفتن در هوس‌ها (علت)، دنیا را معبود و هدف قرار می‌دهند و از یاد آخرت غافل می‌شوند (معلول).

شاهد عینی

خرداد ۱۴۰۳ (رشته انسانی): چرا رفتار برخی از افرادی که معاد را قبول دارند، تفاوتی با منکران معاد ندارد؟

پاسخ: زیرا این قبول داشتن معاد به ایمان و باور قلبی تبدیل نشده است و یا (زیرا در هوس‌ها فرو رفته‌اند و دنیا را معبود و هدف خود قرار می‌دهند و از یاد آخرت غافل می‌شوند) (بارم این سؤال در نهایی ۵/۰)

زیر ذره بین

از این قسمت به نظر بنده یا در امتحان نهایی یا در شبه نهایی هایی که در اردیبهشت برگزار می شود، سؤال طرح می شود تحت عناوین زیر:

عنوان یک: چه گروهی مانند کسانی هستند که معاد را قبول ندارند؟

عنوان دو: چرا کسانی که فقط معاد را قبول دارند، اما این به باور قلبی تبدیل نشده است، دنیا را معبود خود قرار می دهند؟

عنوان سه: کسانی که فقط معاد را قبول دارند، اما این به باور قلبی تبدیل نشده است، با فرورفتن در هوس ها به چه فرجامی تن می دهند؟

و ...

دین و زندگی ۱

درس: ۲، ۳ و ۴

صفحات: ۱۸ تا ۴۹

مقارمه

بارم نهایی	بارم در ترم اول
۳/۵ نمره	حدود ۸ نمره

ریاضی و آمار ۱

مشاوره

سلام بچه‌ها. قوانین آزمون مطالب زیر رو باید بلد باشید:

- روش حل معادله‌های کسری که حتماً از آن سؤال می‌آید چه در ترم اول و چه در امتحان نهایی.
- مسئله‌های معادلات کسری (گویا) که کتاب چند مدل اون رو گفته و ممکن است از آن هم سؤال بیاید.
- مفهوم تابع و انواع و اقسام نمایش آن. این قسمت خیلی ساده و نمره بیار است پس حتماً باید اون رو یاد بگیرید.
- نمایش جبری (با ضابطه تابع) و دامنه و برد تابع که سؤال مهم و تکراری اون پای ثابت تمام آزمون‌ها است.

◆ عبارتهای گویا و اعمال روی آنها:

مفهوم	شاهد عینی
عبارت گویا	عبارتهای $\frac{1}{x}$ و $\frac{x+1}{x^2+1}$ و $\frac{\sqrt{3x-1}}{x^2+3}$ گویا هستند ولی $\frac{\sqrt{x+1}}{x}$ یا $\frac{ x }{x-1}$ گویا نیستند.
دامنه عبارت گویا	کسر $\frac{1}{x-1}$ به ازای $x=1$ تعریف نمی‌شود چون $\frac{1}{1-1} = \frac{1}{0}$ تعریف نشده است. کسر $\frac{2}{x^2-1}$ به ازای $x=-1$ تعریف نمی‌شود چون $\frac{2}{(-1)^2-1} = \frac{2}{0}$ تعریف نمی‌شود.
ساده کردن عبارتهای گویا	$\frac{y^5 - y^3 - 12y}{8y^2 + 16y} = \frac{y(y^4 - y^2 - 12)}{8y(y+2)} = \frac{y(y^2 - 4)(y^2 + 3)}{8y(y+2)}$ $= \frac{y(y-2)(y+2)(y^2+3)}{8y(y+2)} = \frac{(y-2)(y^2+3)}{8y}$
جمع و تفریق عبارتهای گویا	۱) $\frac{x}{x-2} - \frac{x+3}{x-2} = \frac{x - (x+3)}{x-2} = \frac{x - x - 3}{x-2} = \frac{-3}{x-2}$ ۲) $\frac{x}{x^2-1} - \frac{3}{x+1} = \frac{x}{(x-1)(x+1)} - \frac{3}{x+1} = \frac{x - 3(x-1)}{(x-1)(x+1)} = \frac{-2x+3}{(x-1)(x+1)}$ مخرج مشترک بین x^2-1 و $x-1$ همان x^2-1 می‌شود چون عبارت $x+1$ را نیز در خود دارد. ۳) $\frac{x+1}{x-1} - \frac{2x}{x+1} = \frac{(x+1)(x+1) - 2x(x-1)}{(x-1)(x+1)} = \frac{x^2 + 2x + 1 - 2x^2 + 2x}{(x-1)(x+1)}$ $= \frac{-x^2 + 4x + 1}{x^2 - 1}$ مخرج مشترک ضرب $x-1$ و $x+1$ می‌شود

◆ روش حل معادله به صورت $\frac{a}{b} = \frac{c}{d}$:

- با طرفین وسطین معادله را حل می‌کنیم: $\frac{a}{b} \times \frac{c}{d} \Rightarrow ad = bc$
- جواب‌هایی قبول هستند که به ازای آنها هیچ کدام از مخرج‌ها صفر نشود.

فصل: ۲ و ۳

فصل ۲ درس ۱ و ۲
فصل ۳ درس ۳

صفحات: ۳۳ تا ۵۵

شاهد عینی

شبه‌نهایی خرداد ۱۴۰۳: معادله $\frac{4}{2x-1} = \frac{5}{x+2}$ را حل کنید.

پاسخ:

$$\frac{4}{2x-1} = \frac{5}{x+2} \Rightarrow 4(x+2) = 5(2x-1) \Rightarrow 4x+8 = 10x-5$$

$$4x-10x = -8-5 \Rightarrow -6x = -13 \Rightarrow x = \frac{-13}{-6} = \frac{13}{6}$$

جواب قبول است چون اگر $\frac{13}{6}$ را در $x+2$ و $2x-1$ قرار دهیم هیچ‌کدام برابر صفر نمی‌شوند.

♦ روش کلی حل معادله‌های گویا:

برای حل معادله‌های شامل عبارت‌های گویا، ابتدا با توجه به خاصیت‌های معادله و مخرج مشترک‌گیری، معادله‌ای نظیر $\frac{P(x)}{Q(x)} = 0$ به دست می‌آید. یک کسر وقتی صفر می‌شود که صورت آن صفر باشد پس معادله $P(x) = 0$ را حل می‌کنیم. از بین ریشه‌های به دست آمده، آن‌هایی را قبول می‌کنیم که مخرج کسر $\frac{P(x)}{Q(x)}$ را صفر نکنند.

اگر سمت راست یک عدد باشد می‌توانیم از سمت چپ مخرج مشترک گرفته و کسر را ساده کنیم. در پایان طرفین وسطین کرده و معادله را حل می‌کنیم.

نکته

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: معادله $\frac{3x+1}{x^2-1} + \frac{x}{x+1} = 1$ را حل کنید.پاسخ: با اتحاد مزدوج $x^2-1 = (x-1)(x+1)$ پس مخرج مشترک بین x^2-1 و $x+1$ همان x^2-1 می‌شود. داریم:

$$\frac{3x+1}{x^2-1} + \frac{x}{x+1} = \frac{3x+1+x(x-1)}{x^2-1} = \frac{3x+1+x^2-x}{x^2-1} = \frac{x^2+2x+1}{x^2-1} = 1$$

در ۱ ضرب شده

در ۱ ضرب شده

در ۱ ضرب شده

$$\xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} x^2 + 2x + 1 = x^2 - 1 \Rightarrow 2x = -1 - 1 \Rightarrow x = -1 \quad (\text{غ‌ق‌ق})$$

جواب نهایی قبول نیست چون $x+1$ به ازای $x=-1$ برابر صفر می‌شود.

لبم تیغ

اگر بعد از مخرج مشترک گرفتن عبارت یکسانی در دو طرف مخرج وجود داشته باشد می‌توانیم آن را از دو طرف حذف کنیم

$$\text{مثلاً اگر به معادله } \frac{x^2+1}{(x-1)x} = \frac{3x+1}{(x-1)(x+1)} \text{ رسیدیم می‌توانیم } x-1 \text{ را از دو طرف حذف کنیم.}$$

دقت کنید که اگر بدون حذف $x-1$ طرفین وسطین کنیم معادله شلوغ می‌شود.

یواب (ریشه) معادله عددی است که در معادله صدق می‌کند یعنی می‌توانیم آن را به جای x قرار دهیم.

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: به ازای چه مقادیر a معادله $\frac{a}{x} = \frac{x+2}{x+a}$ ، دارای جواب $x=2$ است؟

پاسخ: به جای x عدد ۲ را قرار داده و طرفین وسطین می‌کنیم تا a به دست آید:

$$\frac{a}{2} = \frac{2+2}{2+a} \Rightarrow \frac{a}{2} \times \frac{2}{2+a} = \frac{4}{2+a} \Rightarrow a(2+a) = 8 \Rightarrow 2a + a^2 = 8 \Rightarrow a^2 + 2a - 8 = 0$$

$$\xrightarrow{\text{تجزیه}} (a+4)(a-2) = 0 \Rightarrow \begin{cases} a+4=0 \Rightarrow a=-4 \\ a-2=0 \Rightarrow a=2 \end{cases}$$

◆ مسئله‌های معادلات گویا:

۱] تقسیم یک مقدار به n قسمت: اگر مقداری از یک شیء یا ... را بین n نفر تقسیم کنیم به هر کدام $\frac{1}{n}$ واحد می‌رسد.

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: یک کیک را بین چند نفر تقسیم کردیم و به هر یک مقدار مساوی رسید. سپس یک نفر دیگر از جمع آن کم شد. دوباره کیک را بین آن‌ها تقسیم کردیم. در این مرحله به هر یک به اندازه $\frac{1}{6}$ بیشتر رسید. مشخص کنید در ابتدا چند نفر بوده‌اند؟

پاسخ: فرض کنید در ابتدا n نفر بوده‌اند؛ بنابراین به هر یک $\frac{1}{n}$ کیک می‌رسد در مرحله بعد با رفتن یک نفر به هر یک $\frac{1}{n-1}$ از کیک می‌رسد. از آنجا که در این مرحله به هر یک $\frac{1}{6}$ بیشتر رسیده است، خواهیم داشت:

$$\frac{1}{n-1} - \frac{1}{n} = \frac{1}{6} \Rightarrow \frac{n-(n-1)}{(n-1)(n)} = \frac{1}{6} \Rightarrow \frac{1}{n^2-n} = \frac{1}{6} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}}$$

$$n^2 - n = 6 \Rightarrow n^2 - n - 6 = 0 \xrightarrow{\text{تجزیه}} (n-3)(n+2) = 0 \Rightarrow \begin{cases} n-3=0 \Rightarrow n=3 \checkmark \\ n+2=0 \Rightarrow n=-2 \times \end{cases}$$

پس در ابتدا ۳ نفر در جمع حضور داشته‌اند.

۲] نسبت مقدار یک ماده در کل:

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: گلدانی نقره‌ای داریم که نسبت وزن نقره خالص به وزن مس خالص آن، برابر با ۹ است. استاد قلمکار آن را ذوب و ۱۰۰ گرم مس به آن اضافه کرد و گلدان جدیدی ساخت. می‌دانیم $\frac{4}{5}$ وزن گلدان جدید، نقره است. این گلدان قبل از ذوب شدن چه وزنی داشته است.

پاسخ: $\frac{\text{وزن نقره}}{\text{وزن مس}} = 9$ ، اگر وزن مس را برابر با x بگیریم وزن نقره $9x$ و وزن گلدان قبل از ذوب شدن برابر با $9x + x = 10x$ است.

اگر بعد از ذوب شدن ۱۰۰ گرم مس به آن اضافه کنیم، وزن گلدان جدید $100 + 10X$ است. از آنجا که $\frac{4}{5}$ وزن گلدان جدید نقره است؛

یعنی $\frac{4}{5} = \frac{\text{وزن نقره}}{\text{وزن گلدان جدید}}$ ، پس داریم:

$$\frac{9X}{10X + 100} = \frac{4}{5} \Rightarrow 45X = 4 - X + 400 \Rightarrow 5X = 400 \Rightarrow X = \frac{400}{5} = 80$$

از آنجا که وزن گلدان قبل از ذوب شدن $10X$ است، وزن گلدان قبل از ذوب شدن برابر با ۸۰۰ گرم است.

۳ انجام کار توسط افراد مختلف: اگر کاری توسط فرد در X واحد (ساعت یا ...) انجام شود در یک واحد $\frac{1}{X}$ کار انجام می‌شود.

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: هنگامی که دو چاپگر با هم کار می‌کنند، فیش حقوق کارگران یک کارخانه در ۱۲ ساعت چاپ می‌شود. اگر چاپگر قدیمی‌تر به تنهایی برای این کار، ۱۰ ساعت زمان بیشتری نسبت به چاپگر جدیدتر نیاز داشته باشد، در این صورت هر کدام از چاپگرها به تنهایی در چند ساعت این کار را تکمیل می‌کنند؟

پاسخ: هر دو چاپگر در ۱۲ ساعت کار را انجام می‌دهند پس در یک ساعت هر دو با هم $\frac{1}{12}$ کار را انجام می‌دهند. اگر فرض کنیم چاپگر

جدید در X ساعت کار را انجام دهد چاپگر قدیمی در $X + 10$ ساعت کار را انجام می‌دهد. هم‌چنین چاپگر جدید و قدیم در یک ساعت $\frac{1}{X}$

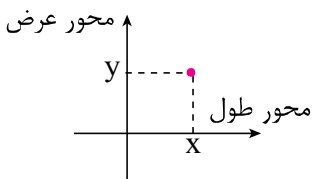
و $\frac{1}{X+10}$ کار را انجام می‌دهند پس داریم:

$$\frac{1}{X} + \frac{1}{X+10} = \frac{1}{12} \Rightarrow \frac{X+10+X}{X(X+10)} = \frac{1}{12} \Rightarrow \frac{2X+10}{X^2+10X} = \frac{1}{12}$$

$$\xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 24X + 120 = X^2 + 10X \Rightarrow X^2 - 24X + 10X - 120 = 0 \Rightarrow X^2 - 14X - 120 = 0$$

$$\Rightarrow (X-20)(X+6) = 0 \Rightarrow \begin{cases} X-20=0 \Rightarrow X=20 \\ X+6=0 \Rightarrow X=-6 \end{cases}$$

چاپگر جدید در ۲۰ ساعت و چاپگر قدیمی در $20+10=30$ ساعت کار را انجام می‌دهد.

♦ زوج مرتب:

برای نمایش یک نقطه در دستگاه مختصات از زوج مرتب (x, y) استفاده می‌کنیم.

عرض طول

دو زوج مرتب وقتی یکسان هستند که طول (مؤلفه اول یا X)‌های آن‌ها با هم و عرض (مؤلفه دوم یا Y)‌های آن‌ها نیز با هم مساوی باشند. در این حالت دو نقطه در دستگاه مختصات بر هم منطبق شده و یک نقطه به حساب می‌آید. یعنی:

$$(x, y) = (x', y') \Rightarrow \begin{cases} x = x' \\ y = y' \end{cases}$$

نکته

$x \leftrightarrow y$

در نمایش نمودار، ون نقطه (x, y) را به صورت مقابل (فلش از x به y) نمایش می‌دهیم؛

نکته

خرداد ۱۴۰۳: دو زوج مرتب $(-۳, ۲y-۱)$ و $(\frac{1}{x}, ۴)$ یک نقطه را در صفحه مختصات نمایش می دهند. y و x را به دست آورید.

پاسخ:

$$\left(\frac{1}{x}, 4\right) = (-3, 2y-1) \Rightarrow \begin{cases} \frac{1}{x} = -3 \Rightarrow 1 = -3x \xrightarrow{+(-3)} -\frac{1}{3} = x \\ 2y-1 = 4 \Rightarrow 2y = 5 \Rightarrow y = \frac{5}{2} \end{cases}$$

نمایش زوج‌های مرتب: نقاط یا زوج مرتب‌های (x, y) را به صورت‌های زیر می‌توانیم نمایش دهیم:

انواع نمایش	توضیح	شاهد عینی
زوج مرتبی	مجموعه‌ای از (x, y) ها	$\{(1, 3), (-1, 2), (-1, -1), (0, -2)\}$
نمودار ون		
نمودار مختصاتی		
توصیفی	به صورت فارسی بیان می‌کند که هر ورودی چه خروجی (یا خروجی‌هایی) دارد.	به هر عدد طبیعی مربع آن را نسبت می‌دهیم $(1, 1), (1, 4), (1, 9), \dots$

◆ مفهوم تابع:

مجموعه‌ای از زوج‌های مرتب وقتی تابع است که هر x فقط یک y داشته باشد. (مثل $\{(1, 2), (-1, 5), (3, 2)\}$) پس اگر یک x چند تا y داشته باشد مجموعه، تابع نیست (مثل $(-1, 2)$ و $(-1, 5)$ چون $x = -1$ دو تا y مختلف دارد).

انواع نمایش	شرط تابع بودن	شاهد عینی
زوج مرتبی	اگر x های دو زوج مرتب مساوی بود، y های آن‌ها هم مساوی باشد یعنی اگر (x, y) و (x, y') داشتیم $y = y'$	$\{(4, 3), (5, 3), (4, -1)\}$ تابع نیست عدد ۴، دو (y) مختلف دارد.
نمودار ون	اگر از یک x چند تا فلش خارج شده باشد خروجی‌ها باید یکسان باشد. $x \begin{cases} \rightarrow y \\ \rightarrow y' \end{cases} \quad y = y'$ (اگر از هر x فقط یک فلش خارج شده باشد حتماً تابع است)	عدد ۱ دو خروجی دارد پس تابع نیست.
نمودار مختصاتی	هر خط عمودی نمودار را در بیشتر از یک نقطه قطع نکند.	در دو نقطه قطع کرده پس تابع نیست.

شاهد عینی

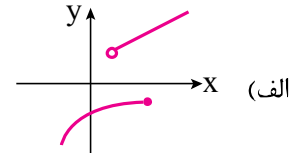
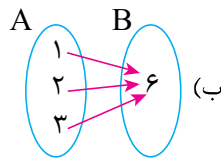
نهایی خرداد ۱۴۰۳: اگر $f = \{(2, x), (3, 5), (1, 2), (2, 1), (3, y)\}$ یک تابع باشد، مقدار $x + y$ کدام است؟

الف) ۵   ب) ۱   ج) ۶   د) ۴

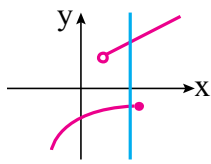
پاسخ: به زوج مرتبهایی که مؤلفه اول یکسانی دارند دقت کرده و مؤلفه دوم آن‌ها را مساوی قرار می‌دهیم:

$$\{(2, x), (3, 5), (1, 2), (2, 1), (3, y)\} \xrightarrow[\substack{x=1 \\ y=5}]{x=y} x + y = 1 + 5 = 6$$

نهایی خرداد ۱۴۰۳: کدام رابطه تابع است و کدام رابطه تابع نیست؟ چرا؟

پاسخ: الف) تابع نیست چون خط عمودی مقابل نمودار را در دو نقطه قطع می‌کند.

ب) تابع است چون از هر x یک فلش خارج شده است.

نهایی خرداد ۱۴۰۳: رابطه $f = \{(a, x + y), (b, m^2), (a, m^2 - 1), (b, x - y), (a, 4)\}$ یک تابع است. مقدار x و y را به دست آورید.

پاسخ: با توجه به برابر بودن x های ۳ زوج مرتب $(a, 4)$ و $(a, x + y)$ و $(a, m^2 - 1)$ باید $x + y = m^2 - 1 = 4$ (پس $x + y = 4$ و $m^2 = 5$)

شبهه همین مؤلفه اول دو زوج مرتب (b, m^2) و $(b, x - y)$ برابرند پس مؤلفه دوم آن‌ها نیز مساوی‌اند: $x - y = m^2$. حالا داریم:

$$\begin{cases} x + y = 4 \\ x - y = 5 \end{cases} \oplus \quad \begin{matrix} 2x = 9 \Rightarrow x = \frac{9}{2} \end{matrix} \xrightarrow[\text{در معادله بالا جای گذاری}]{\text{جای گذاری}} \frac{9}{2} + y = 4 \Rightarrow y = \frac{8}{2} - \frac{9}{2} = -\frac{1}{2}$$

◆ دامنه و برد تابع‌ها:

انواع نمایش	شرط تابع بودن	شاهد عینی
زوج مرتبی	مجموعه مؤلفه‌های اول (x ها) = دامنه مجموعه مؤلفه‌های دوم (y ها) = برد	$f = \{(-1, 5), (4, 3), (2, 3)\}$ $D_f = \{-1, 4, 2\}$ $R_f = \{5, 3, 3\} = \{5, 3\}$
نمودار ون	دامنه = A عضوهایی از B که به آن‌ها فلش وارد می‌شود = برد	 $D_f = \{-1, 4, 2\}$ $R_f = \{5, 3\}$ (۱ عضو برد نیست)
نمودار مختصاتی	مجموعه طول نقاط = دامنه مجموعه عرض نقاط = برد	

در مجموعه دامنه و برد اگر عضو تکراری داشته باشیم آن‌ها را یک بار می‌نویسیم.

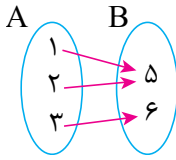
شاهد عینی

شبه‌نهایی خرداد ۱۴۰۳: تابعی بنویسید که دامنه آن ۳ عضوی و برد آن ۲ عضوی باشد.

پاسخ: مثلاً داریم: $\{(1,5), (2,5), (3,6)\}$ یا

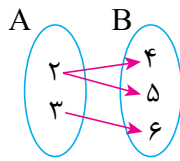
برد = $\{5,6\}$ دامنه = $\{1,2,3\}$

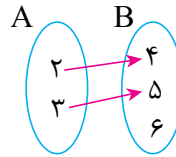
شبه‌نهایی خرداد ۱۴۰۳: اگر $A = \{2,3\}$ و $B = \{4,5,6\}$ در این صورت:

الف) رابطه‌ای از A به B بنویسید که تابع باشد.

ب) رابطه‌ای از A به B بنویسید که تابع نباشد.

ب) $\{(2,4), (2,5), (3,6)\}$ یا

الف) $\{(2,4), (3,5)\}$ یا

در B از عدد ۲ دو فلش به دو عدد مختلف خارج شده پس تابع نیست.

◆ نمایش تابع با ضابطه (نمایش جبری):

نمایش جبری تابع به صورت مقابل است:

دامنه تابع

$$f: A \rightarrow B$$

$$f(x) = \dots \rightarrow \text{ضابطه یا قانون تابع}$$

اعدادی که عضو A هستند را به پای x در قانون تابع قرار داده تا y (فروشی) یا همان f(x) به دست آید (مثلاً اگر $x=1$ را در تابع قرار داده و $f(1)=5$ باشد زوج مرتب (1,5) عضو تابع f است).

مجموعه B شامل اعضای برد است ولی ممکن است مساوی با آن نباشد و بزرگ‌تر از R_f باشد. به زبان ریاضی $R_f \subseteq B$

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: برد تابع زیر را با توجه به ضابطه و دامنه داده شده به دست آورید.

$$f: A \rightarrow B \quad A = \{5, 9\}$$

$$f(x) = \sqrt{x-1} \quad B = \{\dots, \dots\}$$

پاسخ: دامنه تابع (اعداد 5 و 9) را در ضابطه قرار می‌دهیم تا برد به دست آید.

$$\left. \begin{array}{l} x=5 \rightarrow f(5) = \sqrt{5-1} = \sqrt{4} = 2 \\ x=9 \rightarrow f(9) = \sqrt{9-1} = \sqrt{8} \end{array} \right\} \Rightarrow B = \{2, \sqrt{8}\}$$

مجموعه برد

شاهد کنید

نهایی خرداد ۱۴۰۳: نمایش زوج مرتبی تابع $f: \{-۳, -۱, ۴\} \rightarrow B$ به صورت $f = \{(-۱, ۲a-۱), (-۳, b+۱), (c, d-۱)\}$ است.

a و b و c و d را به دست آورید.

پاسخ: به جای xها اعداد -۳ و -۱ و ۴ (مؤلفه) را قرار می‌دهیم:

$$x = -۳ \Rightarrow f(-۳) = \frac{-۳+۱}{-۳-۱} = \frac{-۲}{-۴} = \frac{۱}{۲} \Rightarrow (-۳, \frac{۱}{۲})$$

$$x = -۱ \Rightarrow f(-۱) = \frac{-۱+۱}{-۱-۱} = \frac{۰}{-۲} = ۰ \Rightarrow (-۱, ۰)$$

$$x = ۴ \Rightarrow f(۴) = \frac{۴+۱}{۴-۱} = \frac{۵}{۳} \Rightarrow (۴, \frac{۵}{۳})$$

پس تابع f از این سه زوج مرتب تشکیل شده است. با مقایسه با زوج مرتب‌های عضو f می‌فهمیم:

$$\begin{cases} b+۱ = \frac{۱}{۲} \Rightarrow b = -\frac{۱}{۲} \\ ۲a-۱ = ۰ \Rightarrow a = \frac{۱}{۲} \end{cases}$$

زوج مرتب سوم یا $(c, d-۱)$ همان $(۴, \frac{۵}{۳})$ بوده است پس:

$$\begin{cases} c = ۴ \\ d-۱ = \frac{۵}{۳} \Rightarrow d = \frac{۵}{۳} + ۱ = \frac{۸}{۳} \end{cases}$$

$$\Rightarrow a+b+c+d = \frac{۱}{۲} + \frac{۱}{۲} + ۴ + \frac{۸}{۳} = ۵ + \frac{۸}{۳} = \frac{۲۳}{۳}$$

ریاضی و آمار ۱

فصل: ۱ و ۲

فصل ۱ درس ۱ و ۲
فصل ۲ درس ۳

صفحات: ۳۳ تا ۵۵

مقارم

درس ۳ تا ۵ جامعه‌شناسی دهم در امتحانات نهایی سال‌های اخیر مجموعاً ۳ نمره از بارم امتحان را به خودشان اختصاص داده‌اند (هر درس یک نمره) و در خردادماه ۱۴۰۳ که اولین دوره امتحان نهایی از پایه دهم برگزار شد ۶ سؤال از کل سؤالات امتحان سهم این دروس بود که با توجه به بارم کم این درس‌ها معمولاً سؤالات به صورت صحیح / غلط، جای خالی، چهارگزینه‌ای و انتخابی طرح می‌شود. در این دروس نکات بسیار مهمی مطرح شده است که همگی از جمله اساسی‌ترین مطلب جامعه‌شناسی هستند و باید این نکته را گوش زد کنیم که مطالب کتاب‌های جامعه‌شناسی در سال دهم تا دوازدهم بسیار به هم مرتبط بوده و اگر یادگیری مطالب پایه (کتاب دهم) به خوبی صورت نگیرد قطعاً در یادگیری مفاهیم درس‌های بعدی و حتی سال‌های بعد با مشکل مواجه خواهید شد.

درس سوم - جهان اجتماعی

جهان اجتماعی: مجموعه‌ای از پدیده‌های اجتماعی

جهان اجتماعی و موجود زنده	
شباهت‌ها	تفاوت‌ها
دارای اجزاء و اعضای مختلفی‌اند / اعضای با هم در ارتباط‌اند / اعضای دارای نظم هستند	موجود زنده و نظم‌آمیز آن تکوینی است در صورتی که عضویت در جهان اجتماعی و نظم آن با اراده و آگاهی است (اعتباری است) ویژگی موجودات زنده از طریق زاد و ولد و همچنین وراثت تداوم می‌یابد ولی جهان اجتماعی از طریق انتقال فرهنگ از نسلی به نسل بعد تداوم می‌یابد.

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: از میان موارد «دریا، انتخابات، شیطان، ترافیک، کهکشان، خدا» پدیده‌های اعتباری را مشخص کنید.

زیر زره بین

شباهت‌ها و تفاوت‌های جهان اجتماعی و بدن موجود زنده را بنویسید.

فرهنگ: مجموعه شناخت‌های مشترک که جهان اجتماعی بر اساس آن شکل می‌گیرد ← هرگاه فرهنگی حفظ نشود و یا نتواند از نسلی به نسل بعد منتقل شود جهان اجتماعی فرو می‌ریزد یا دگرگون می‌شود.

آن بخش از فرهنگ که همه اعضای یک جهان اجتماعی در آن اشتراک دارند فرهنگ عمومی و بخش‌هایی که مربوط به یک قوم، قشر، صنف یا گروه است فرده فرهنگ نامیده می‌شود.

نکته

زیر زره بین

فرهنگ را تعریف کنید.

خرده فرهنگ و فرهنگ عمومی چیست؟

جهان اجتماعی با انتقال فرهنگ خود به نسل‌های بعد تداوم می‌یابد / فرهنگ از طریق وراثت از نسلی به نسل دیگر منتقل نمی‌شود.

نکته

جهان ماوراء طبیعی ← جهان اجتماعی

جهان طبیعی → جهان اجتماعی

جهان طبیعی ← جهان اجتماعی

پدیده‌های طبیعی و ماوراء طبیعی به واسطه ارتباطی که با زندگی انسان پیدا می‌کنند وارد جهان اجتماعی می‌شوند.

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: چرا پدیده‌های طبیعی و ماوراء طبیعی می‌توانند در گستره جهان اجتماعی قرار بگیرند؟

آلودگی طبیعت و محیط زیست از فعالیت‌های نابفرزانه انسان است. (تأثیر جهان اجتماعی بر جهان طبیعت)

انسان با شناخت فراوند و جهان ماوراء طبیعت آرمان و ارزش‌هایش تغییر می‌کند و کنش‌های اجتماعی آن دگرگون می‌شود. (تأثیر جهان ماوراء طبیعی بر جهان اجتماعی)

حواست باشه: آرمان‌ها و ارزش‌ها تغییر می‌کنند و کنش‌های اجتماعی دگرگون میشن (فلاشون مهمه)

درس چهارم - اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی

تقسیم‌بندی اجزاء جهان اجتماعی (پدیده‌های اجتماعی) بر اساس اندازه و دامنه

تقسیم‌بندی اجزاء جهان اجتماعی (پدیده‌های اجتماعی) بر اساس ابعاد ذهنی و عینی

حواست باشه: عینی همون محسوسه و ذهنی همون نامحسوس و معناییه

بهر ذهنی پدیده‌ها در جهان اجتماعی اهمیت بسیاری دارد چرا که همه پدیده‌های اجتماعی دارای بعد ذهنی و معنایی اند.

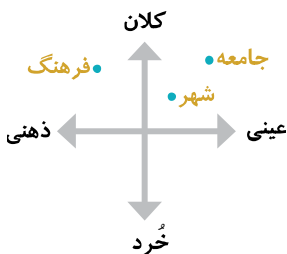
زیر زره بین

کدام یک از ابعاد پدیده‌ها اهمیت بیشتری دارد؟ چرا؟

مثال‌هایی برای پدیده‌های خرد ذهنی و کلان عینی بنویسید.

علاقه به رنگ زرد در کدام قسمت نمودار روبه‌رو قرار می‌گیرد؟

سطحی: به آسانی تغییر می‌کنند / تغییر آن‌ها تحول مهمی بوجود نمی‌آورد / می‌توانند حذف شوند /

نقش حیاتی و اساسی ندارند / تأثیرات محدود / بیشتر در معرض تغییراند / مثل: هنجارها و نمادها

عمیق (بنیادین): به آسانی تغییر نمی‌کنند / اگر حذف شوند جهان اجتماعی فرو می‌ریزد / تأثیرات

همه‌جانبه و فراگیر / کمتر در معرض تغییراند / مثل: عقاید و ارزش‌ها

لایه‌های جهان اجتماعی

زیر ذره بین

لایه‌های عمیق و سطحی هریک چه ویژگی‌هایی دارند؟

نکته

هنجارها و نمادها بر اساس عقاید و ارزش‌ها شکل می‌گیرند. مثال: پامعه معنوی و دنیوی.

نهاد اجتماعی: مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها، نمادها و هنجارها که نیازهای معینی از انسان را برطرف می‌کنند
وظیفه اصلی نهاد: رفع نیازهای اساسی انسان و جهان اجتماعی.

نکته

وقتی ابزار و لایه‌های جوان اجتماعی را در ارتباط با هم در نظر بگیریم **نهادهای اجتماعی آشکار** می‌شود.

درس پنجم - جهان‌های اجتماعی

نکته

علل پیدایش جوان‌های اجتماعی **مختلف** }
تنوع گاهی و معرفت }
تنوع اراده و اختیار }

جامعه‌شناسان	مردم‌شناسان
مطالعه جوامع صنعتی و پیشرفته (جوامع غربی)	مطالعه جوامع ساده و ابتدایی (جوامع غیرغربی)
یکی از مهم‌ترین انتقادهای خودمداری فرهنگ غرب و تصور ساده آن از سایر فرهنگ‌ها را مردم‌شناسان مطرح کردند	

زیر ذره بین

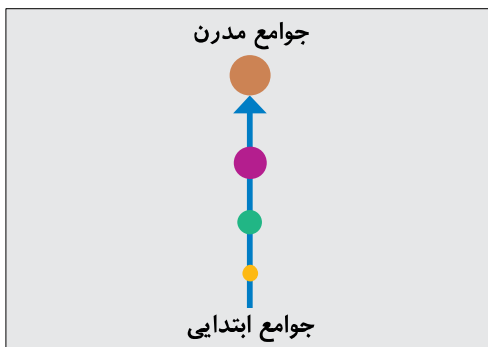
تفاوت جامعه‌شناسان و مردم‌شناسان در چیست؟

معجون: جهان‌های اجتماعی می‌توانند در لایه‌های مختلف دچار تغییر و تفاوت باشند.

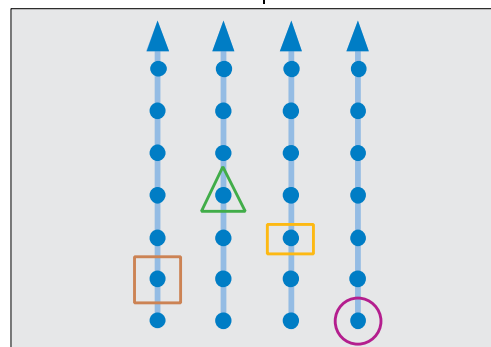
جهان اجتماعی همواره دارای تغییر است }
برخی تغییرات و تفاوت‌ها در درون جهان اجتماعی اتفاق می‌افتد (لایه‌های **سطحی**)
برخی تغییرات و تفاوت‌ها منجر به دگرگونی جهان اجتماعی می‌شوند (لایه‌های **عمیق**)

طولی (تک خطی): همه جوامع شبیه یکدیگرند / مسیر یکسانی را طی می‌کنند / همه جوامع در یک خط قرار دارند / بعضی که جلوترند (جوامع ارگانیک)، پیشرفته‌ترند و جوامع عقب‌مانده (جوامع مکانیکی) باید آن‌ها را الگوی خود قرار دهند. (آگوست کنت، اسپنسر، دورکیم و مارکس)
عرضی: جهان‌های اجتماعی متنوعند / هر جامعه فرهنگ متناسب با خود را دارد / هر جامعه مسیر متفاوتی را طی می‌کند / جوامع می‌توانند از تجربیات یکدیگر استفاده کنند ولی نمی‌توانند مسیر دیگری را ادامه دهند.

دیدگاه جامعه‌شناسان به جوامع مختلف

«جهان‌های اجتماعی در طول هم»

«جهان‌های اجتماعی در عرض هم»

جهان اجتماعی سالم: با جهان اطراف خود ارتباط برقرار می کند / مطابق نیاز خود از دستاوردهای جهان های اجتماعی دیگر بهره می برد و اگر لازم باشد در آنها تغییراتی را بوجود می آورد.

زیر زرهین

جهان اجتماعی سالم چه ویژگی هایی دارد؟

جامعه شناسی ۱

درس: ۳: ۵

صفحات: (۲ تا ۴۴)

درس ۲: روش مطالعه و پژوهش در جغرافیا

- ۱- کجا (با رکن اساسی جغرافیا یعنی مکان وقوع پدیده‌ها سر و کار دارد).
- ۲- چه چیز (بر ماهیت هر پدیده یا مسئله دلالت دارد).
- ۳- چرا (به علت وقوع پدیده می‌پردازد).
- ۴- چه موقع (به روند زمانی موضوعات می‌پردازد).
- ۵- چه کسی یا چه کسانی (روابط متقابل انسان و محیط را مورد توجه قرار می‌دهد).
- ۶- چگونه (به بررسی سیر تکوین و تحول پدیده می‌پردازد).

سؤالات کلیدی در جغرافیا

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: گزینه صحیح را انتخاب کنید.

- کدام سؤال کلیدی در جغرافیا به بررسی سیر تکوین و تحول پدیده‌ها می‌پردازد؟

کجا (۱)   چه موقع (۲)   چه چیز (۳)   چگونه (۴)   چگونه (۴) - چطور

پاسخ: گزینه ۴ - چطور

۱- مرحله اول: طرح سؤال و بیان مسئله

۲- مرحله دوم: تدوین فرضیه

۳- مرحله سوم: جمع‌آوری اطلاعات

۴- مرحله چهارم: پردازش اطلاعات

۵- مرحله پنجم: نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات

مراحل پژوهش در جغرافیا

- ✓ در طرح سؤال، ابتدا مسئله باید به صورت واضح و روشن بیان شود و به صورت سؤالی باشد و از عبارات خبری یا جملات کلی و نامعلوم جلوگیری شود.
- ✓ نکته مورد توجه در مرحله طرح سؤال این است که پژوهشگر باید پژوهش دیگران را مورد بررسی قرار دهد تا پی‌برده شود که آیا قبلاً این سؤال پاسخ داده شده است یا خیر.
- ✓ فرضیه‌سازی یکی از مراحل حساس پژوهش است، زیرا فرضیه‌ها در پژوهش، نقش راهنما را دارد و به فعالیت‌هایی که قرار است انجام شود، جهت می‌دهد.
- ✓ فرضیه پاسخ پیشنهادی و حدس اندیشمندانه محقق به پرسش تحقیق است.
- ✓ فرضیه‌های پژوهشگر به میزان دانش، تجربیات و سوابق پژوهشی در دسترس او بستگی دارد.

در تمامی پژوهش‌های علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مانند: عکس‌های هوایی و ماهواره‌ای، نقشه، آمارنامه

الف) روش کتابخانه‌ای

ب) روش میدانی: مانند مصاحبه، مشاهده و پرسش‌نامه

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات

- ✓ پس از جمع‌آوری، استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات، مرحله پردازش یعنی حذف اطلاعات غیرضروری و حفظ اطلاعات مرتبط با پژوهش و تجزیه و تحلیل اطلاعات آغاز می‌شود.

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: عبارت مناسب را از داخل کمانک انتخاب کنید.

- تجزیه و تحلیل تغییرات جمعیت شاغل یک سکونتگاه، در مرحله پردازش اطلاعات - نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها) صورت می‌گیرد.

پاسخ: پردازش اطلاعات

✓ با رد فرضیه، پژوهشگر نباید دلسرد شود و پژوهش خود را بیهوده پندارد، زیرا این پژوهش به کسانی که با این سؤال مواجه شده‌اند پاسخ می‌دهد و از طرح دوباره آن جلوگیری می‌کند.

درس ۳: موقعیت جغرافیایی ایران

- ✓ محل قرار گرفتن هر پدیده در سطح کره زمین، موقعیت جغرافیایی آن پدیده است.
- ✓ موقعیت جغرافیایی هر کشور از دو نظر قابل مطالعه است:
  - موقعیت ریاضی (مطلق)
  - موقعیت نسبی
- ✓ محل دقیق هر پدیده یا مکان، با توجه به طول و عرض جغرافیایی، یعنی موقعیت ریاضی (مطلق) آن مکان است.
- ✓ ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۴۰ درجه در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی و در ۴۴ تا ۶۳ درجه طول شرقی واقع شده است.
- ✓ گستردگی در عرض جغرافیایی تنوع آب و هوایی را به همراه دارد.
- ✓ محل قرارگیری هر مکان، نسبت به پدیده‌های طبیعی یا انسانی پیرامون خود، موقعیت نسبی آن مکان است.
- ✓ ایران به دلیل قرار گرفتن در مجاورت خلیج فارس، دریای عمان، تنگه هرمز و دریای خزر از موقعیت نسبی ممتازی برخوردار است.

شاهد عینی

نهایی خرداد ۱۴۰۳: هر یک از جملات زیر به کدام موقعیت جغرافیایی ایران اشاره می‌کند؟
 الف) ایران بین عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۴۰ درجه در نیمکره شمالی واقع شده است.
 ب) ایران در سواحل شمالی با دریای خزر و در سواحل جنوبی با خلیج فارس و دریای عمان مرز دریایی دارد.

پاسخ: الف) موقعیت ریاضی (مطلق) ب) موقعیت نسبی

- ✓ دلایل اهمیت خلیج فارس
  - ۱- ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره اروپا، آسیا و آفریقا
  - ۲- بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان (۶۶ درصد ذخایر نفت جهان و ۲۸ درصد ذخایر گاز جهان)
  - ۳- بازار بزرگ مصرف کالای صنعتی و غیرصنعتی ناشی از درآمدهای صدور و فروش نفت
  - ۴- ارزش فرهنگی و سیاسی به دلیل واقع شدن در مرکز و قلب ناحیه جهان اسلام

✓ تنگه هرمز مهم‌ترین آبراهه راهبردی جهان است که آب‌های آزاد اقیانوس هند و دریای عمان را به خلیج فارس متصل می‌کند.
 دلایل اهمیت دریای عمان:

- ۱) مجاورت با آب‌های آزاد و دسترسی به اقیانوس هند
- ۲) وجود سواحل با قابلیت‌های دفاعی مناسب از نظر اقتصادی و نظامی

✓ دلایل اهمیت دریای خزر:

- ۱) بزرگ‌ترین پهنه آبی محصور در خشکی
- ۲) داشتن منابع نفت و گاز
- ۳) تأمین ۹۰ درصد خاویار جهان
- ۴) دسترسی به بازار مصرف ۳۰۰ میلیون نفری

✓ مرزهای سیاسی ایران

- کل مرز: ۸۷۵۵ کیلومتر
- همسایگی: با ۱۵ کشور
- طولانی‌ترین مرز: با عراق
- کوتاه‌ترین مرز: با ارمنستان

✓ انواع مرزهای ایران

- مرز خشکی: ۴۷/۳ درصد
- مرز دریایی (آبی): ۳/۸ درصد
- مرز رودخانه‌ای: ۲۱/۹ درصد

✓ دسترسی به آبهای آزاد برای هر کشوری، علاوه بر امکان ارتباط با سایر نقاط جهان، دستیابی به منابع غذایی و منابع معدنی و سوخت‌های فسیلی را نیز فراهم می‌کند.

جغرافیای ایران

درس: ۲ و ۳

صفحات: ۸ تا ۲۱

نام درس	مستول درس	گروه طراحی و بازنگري	مستول تايپ
فارسي	ميرعلي حسيني	ميرعلي حسيني، اكرم صالحی نيا	محمد وزير زاده
دين و زندگي	مجيد فرهنگيان	مجيد فرهنگيان، محمدرضا فرهنگيان	مستول ويراستاران
رياضی و آمار	مصطفی دیداری	مصطفی دیداری	ريحانه غالبی
جامعه شناسی	آريتا بيدقي	آريتا بيدقي، عليرضا مختاری	
جغرافيا	بهروز يحيی	بهروز يحيی	
ويراستاران (به ترتيب حروف الفبا)			
فاطمه باقرزاده، پريا بيرامي، زهرا تلخابی، ریحانه چاوشی، ياسمين سپهری، ریحانه سلیمانی، زهرا شاه محمدقاسمی، ستایش عسگری، نرگس عبداللهی، نسترن فاختره، کيميا صفي، پارسا طاهري منزله، مائده محمدپور، پريناز نجفلو			

مستول دفترچه: عرفان جاليزی

sinjim_azmoon

Telegram: @konkur_in